

“עקבות הזמן האבוד”: בעקבות עב”ל 17-02-45818 פישביין נ’ המוסד לביטוח לאומי

הארת פסיקה זו עוסקת בעניינן של האחיות אדית ורגינה פישביין, אשר בחרו לחיות את חייהן יחדיו. האחיות לא נישאו מעולם, לא הביאו ילדים לעולם וחיו את מרבית חייהן זו עם זו. בזקנתן, ביקשו האחיות להבטיח כי עם פטירתה של אחת מהן, תזכה האחיות השנייה לקצבת שאירים מהביטוח הלאומי. בשנת 2009, כאשר היו בנות יותר מ-80, פנו האחיות למוסד לביטוח לאומי בבקשה לקבל קצבת שאירים. בהחלטת הביטוח הלאומי סורבה בקשתן, כיוון שבחוק הביטוח הלאומי לא קיימת התייחסות למצבן.

ביוני 2015 הגישו האחיות ערעור על ההחלטה לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב. במסגרת הערעור התבקש בית הדין לקבוע כי האחיות זכאיות לקצבת שאירים בשל היותן ידועות בציבור לעניין זה. ביום 12.1.2017 דחה בית הדין האזורי לעבודה את הערעור, בנימוק לפיו לא ניתן להכיר באחיות המקיימות משק בית משותף כ”ידועות בציבור”. ביום 21.2.2017 הוגש לבית הדין הארצי לעבודה ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי. במהלך הדיון בפני בית הדין הארצי לעבודה, ציין הנשיא (דאז) יגאל פליטמן, כי קיימת בעייתיות בכך שעילת התביעה בגין קצבת שאירים מתגבשת רק עם מות המבוטח. כלומר, לדבריו של הנשיא פליטמן, בעת ניהול התיק התביעה היא מוקדמת, משום ששתי האחיות עודן בין החיים. משום כך, הציע הנשיא פליטמן כי הצדדים יגיעו להסדר, לפיו האחיות ימשכו את הערעור, ויוסכם כי פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה לא ימנע הגשת תביעה לקצבת שאירים בעת המתאימה, ושבה יטענו כי התקיימה ביניהן מערכת יחסים המצדיקה תשלום קצבת שאירים כידועות בציבור.

בתגובתן להצעת בית הדין טענו האחיות, כי מחיקת התביעה בעת הזו תביא סופית לסיום ההליכים בתיק, משום שהן לא תוכלנה לנהל הליכים משפטיים נוספים לאחר מותה של אחת מהן. עצם ניהול ההליכים בגיל כה מבוגר, בצירוף הצורך לנהל הליכים משפטיים זמן קצר לאחר פטירת האחיות עמה חלקה את כל חייה, והצורך לדון בפרטי פרטיהם של חייהן המשותפים ולהוכיח את הקשר החזק ביניהן, יהיה קשה מנשוא עבורן. שתיוותר בחיים, ותוצאת הדברים תהיה, כאמור, ויתור על הזכות לנהל הליכים משפטיים.

עוד נטען בתגובת האחיות, כי היצמדות לכללים פרוצדורליים נוקשים, במיוחד בנוגע לקצבאות קצבת שאירים, אשר נועדו להיטיב עם אנשים זקנים באחד השלבים הקשים ביותר של חייהם, מהווה אפליה על רקע גיל ומבוססת על תפיסות גילניות, הבאות לידי ביטוי בהתעלמות מהקשיים הייחודיים הכרוכים בזקנה ובאובדן בגיל זקנה, ולפיכך פוגעת בזכות הגישה לערכאות של אנשים זקנים.

בית הדין הארצי לעבודה דחה פה אחד את הערעור, אך השופטים נחלקו בנימוקיהם. בפסק הדין חזר בית הדין הארצי על קביעתו של בית הדין האזורי, לפיה לא ניתן להכיר בזוגיות בין אחים או אחיות נוכח לשון חוק הביטוח הלאומי ותכליתו. עם זאת, נקבע בדעת רוב כי ניתן לדון בתביעת האחיות להכרה כידועות בציבור לפי חוק הביטוח הלאומי, חרף העובדה שעילת התביעה עדיין לא התגבשה במועד זה. בנוסף, בדעת מיעוט

צוין, כי קיימת אפשרות להבחין בין שני סוגים של תאים משפחתיים המורכבים מבני משפחה ביולוגית, לצורך קביעת הזכאות לגמלת שארים: קשר משפחתי שאינו זוגי וקשר משפחתי זוגי.

עו"ד קרן צפריר מאירה את פסק הדין
פסק הדין: עב"ל 45818-02-17 פישביין נ' המוסד לביטוח לאומי (פורסם בנבו,
15.6.2018)